

Bài thứ 51

(Giảng ngày 10 tháng 7 năm 1999 tại Tịnh Tông Học Hội Singapore, file thứ 52, số hồ sơ: 19-012-0052)

Thưa quý vị đồng học, cùng tất cả mọi người.

Mấy ngày vừa qua, chúng ta đọc văn Cảm ứng thiên, hai chữ “trung hiếu” đã giảng qua không ít lần. Trong sách Vựng biên có rất nhiều chú giải, dẫn chứng về hai chữ “trung hiếu” này, chiếm số trang sách rất nhiều. Điều này có ý nghĩa của nó. Hai chữ này ai ai cũng nhớ, ai ai cũng nói được, chỉ có điều không mấy người thực sự nhận hiểu được hàm nghĩa trong đó. Nếu như thực sự thấu hiểu rõ ràng, người ấy nhất định phải làm được. Nếu không làm được, đó là vì đối với hai chữ này không nhận thức được, hoặc nhận thức không thấu triệt. Đó là sự thật.

Người xưa có nói, đặc biệt rất đúng với Phật pháp: “Tri nan hành dị.” (có nghĩa là: Hiểu rõ được là khó, thực hành dễ.) Việc thực hành trung hiếu, tận trung, tận hiếu đều không khó, nhưng đối với ý nghĩa hai chữ “trung hiếu” có thể triệt để thông đạt sáng tỏ thật rất khó.

Phản trước tôi có nói qua với quý vị, chư Phật Như Lai vì hết thảy chúng sinh trong pháp giới giảng thuyết vô số kinh luận, quy nạp tất cả lại chính là hai chữ “trung hiếu”. Từ đó thấy rằng, hàm nghĩa hai chữ này thực sự có thể nói là tận cùng hư không, biến khắp pháp giới, không đâu có thể nói hết. Đức Thế Tôn thuyết pháp trong 49 năm, bất quá cũng chỉ có thể vì chúng ta nêu lên một cương lĩnh khái quát mà thôi. Chúng ta phải từ nơi cương lĩnh ấy mà thể hội, mà nhận hiểu nhiều lần, sau đó mới chắc chắn có khả năng y theo lời dạy vâng làm.

Chữ hiếu, trong nhà Phật giảng là thể trọn vẹn của tâm tánh. Kinh Bát-nhã gọi đó là dấu hiệu biểu hiện của “thật tướng các pháp”. Từ chữ hiếu này chúng ta thể hội được ý tứ biểu thị, rằng hết thảy chúng sinh trong các pháp giới cùng khắp hư không với tự thân ta là cùng một thể.

Ai có thể nhận thức được điều này? Trong kinh Phật nói rằng đó là bậc Pháp thân Đại sĩ. Vì sao vị này có thể nhận hiểu được? Vì ngài đã chứng đắc pháp thân. Thế nào gọi là chứng đắc pháp thân? Khẳng định rằng hết thảy chúng sinh trong pháp giới cùng khắp hư không là chính bản thân mình. Sự khẳng định như thế gọi là chứng đắc pháp thân.

Ý nghĩa này trong phần trước tôi có nói qua với quý vị. Chúng ta cùng với hết thảy chúng sinh còn có nhiều mâu thuẫn, còn có nhiều hiểu lầm, còn có nhiều xung đột, thảy đều là do không hiểu rõ được chân tướng sự thật. Nếu hiểu rõ được chân tướng sự thật rồi thì đâu có những sự việc ấy?

Khi những sự mâu thuẫn, hiểu lầm, xung đột... phát sinh, rất giống với trường hợp một người có bệnh. Có bệnh là thế nào? Trong nhà Phật thường nói là do bốn đại không hòa hợp, khiến người có bệnh. Bản thân chúng ta cùng với hết thảy chúng sinh không hòa hợp thì pháp thân sinh bệnh, cùng với hết thảy chúng sinh được hòa hợp thì pháp thân khỏe mạnh.

Chương ngại của sự hòa hợp pháp thân là gì? Trong kinh điển Phật dạy rất rõ ràng, rất sáng tỏ, đó là các loại phiền não kiến tư, phiền não trần sa, phiền não vô minh. Trong khi giảng giải tôi đã chỉ rõ đó là vọng tưởng, phân biệt, chấp trước. Quý vị còn ôm ấp những thứ này thì đó là bốn đại không hòa hợp, là pháp thân không hòa hợp. Do đó mà mỗi lúc khởi tâm động niệm, nói năng hành động đều trái ngược với pháp tánh. Pháp tánh chính là tự tánh. Tự tánh chính là chân tâm, người thế gian thường gọi là lương tâm, là sự thiện lương chân thuần. Chúng ta làm trái lại, từ đó tạo tác vô lượng vô biên tội nghiệp. Tội nghiệp ấy lại chiêu cảm quả báo khổ đau trong luân hồi.

Quả báo hiện tiền như thế nào? Đức Phật dạy rất rõ ràng, do tâm thức biến hiện, hết thảy các pháp đều từ tâm tưởng khởi sinh. Cho nên, quý vị nghĩ tưởng những điều hiền thiện, quả báo liền biến hiện tốt lành, hoàn cảnh sống của quý vị biến hiện tốt lành. Tư tưởng xấu ác, hoàn cảnh sống của quý vị liền biến hiện xấu ác.

Hoàn cảnh sống của chúng ta thuận lợi hay trái nghịch, tốt lành hay xấu ác, không phải do người khác làm chủ mà do chính bản thân ta, người khác không liên can. Tự bản thân ta phải chịu trách nhiệm, không chỉ là trách nhiệm với bản thân mà còn là trách nhiệm đối với hết thảy chúng sinh. Người có học ở thế gian đều rõ biết, nhờ học hành sáng tỏ lý lẽ. Người tu hành học Phật cũng rõ biết. Thế nhưng, ngày nay người có học cũng không rõ biết, người tu hành cũng không rõ biết nguyên nhân là do đâu? Vì giới trí thức không hề đọc sách thánh hiền xưa, còn người tu hành thì không hiểu rõ được những lời răn dạy của chư Phật, Bồ Tát, buông xuôi theo tập khí phiền não của bản thân mình, có lẽ nào lại không tạo nghiệp?

Trong phần trước tôi có giảng qua với quý vị về sự hiếu thuận, phải thuận như thế nào? Bậc cổ đức nói rất hay, phải thuận theo pháp tánh, chẳng thuận theo tình cảm thông thường; phải thuận theo trí tuệ, chẳng thuận theo phiền não.

Đức Không tử đặc biệt nêu trường hợp vua Thuấn làm tấm gương cho chúng ta noi theo. Tâm tưởng vua Thuấn so với Đồng tử Thiện Tài trong kinh Hoa Nghiêm không khác biệt, trong tâm tưởng luôn nhìn tất cả chúng sinh là chư Phật Như Lai, người thấu hiểu đạo hiếu, nhận thức được đạo hiếu, thấy đều là chư Phật Như Lai, hoàn toàn chân thật. Vì sao tất cả đều là chư Phật Như Lai? Vì chỉ do tâm biến hiện. Tâm là Như Lai, những gì Như Lai biến hiện có lẽ nào lại không phải Như Lai? Người xưa có một tỷ dụ nói lên điều này rất hay: “Dùng vàng tạo vật thì vật nào cũng là vàng.” Vì lẽ như vậy ta mới hiểu ra được rằng, sự trang nghiêm y báo và chánh báo của các pháp giới trong hư không thấy đều là tự tánh, đều là chư Phật Như Lai, chỉ có riêng ta là phàm phu. Nói nô nôm na thì hết thảy mọi người trong thế gian đều là người tốt, chỉ riêng mỗi mình ta là không tốt, ta được làm người nhưng làm không tốt.

Vua Thuấn thường tự phản tỉnh, mỗi ngày đều tự sửa lỗi, Đồng tử Thiện Tài cũng vậy. Cho nên các ngài đều có thể ngay trong một đời thành bậc đại thánh đại hiền, ngay trong một đời trọn thành quả vị Vô

thượng Bồ-đề. Không có gì khác, chỉ là một sự nhận hiểu mà thôi. Ngày ngày tự phản tỉnh, ngày ngày tự sửa lỗi, học đạo trung, làm theo đạo trung, tận trung. Trung đó là đệ nhất nghĩa trung đạo. Trong chánh tư duy, chánh ngữ, chánh nghiệp của Bát chánh đạo, chữ chánh đó là ý nghĩa của trung. Trung là chánh, thiên lệch là tà vạy, là bất chánh. Vận dụng tâm tưởng phải vận dụng theo trung. Nho gia dạy người phải “thành ý chánh tâm” thì thành ý là hiểu, chánh tâm là trung. Vì thế, chỉ sau khi thành ý rồi thì mới có thể vận dụng được đạo trung. Trọng tâm của Nho giáo, Phật giáo đều là ở chỗ này.

Nhưng chương ngại lớn nhất của chúng ta hiện nay là gì? Là không buông xả được sự chấp trước phân biệt, là tập khí, phiền não quá nặng. Và mấu chốt vấn đề vẫn như tôi thường nói là do không chịu học hỏi, cho nên quý vị không có khả năng khắc phục phiền não của mình, không có khả năng khắc phục tập khí của mình. Nếu như quý vị thực sự ham học hỏi, quý vị nhất định có thể khắc phục được tập khí, phiền não của bản thân.

Người khác mắng chửi ta hoàn toàn vô lý, còn ta có đủ lý lẽ, vậy ta nên làm sao? Hãy chấp tay cung kính lắng nghe, miệng niệm A-di-đà Phật, lắng nghe lời giáo huấn của người ấy. Ta có lòng nhẫn nhịn lắng nghe, để xem người ấy có thể mắng chửi được bao lâu. Người ấy không mắng chửi được quá vài giờ, hoặc không quá vài chục giờ, hoặc không quá vài trăm giờ? Dù người ấy có thể mắng chửi trong bao lâu, ta đều ở đó cung kính lắng nghe, chẳng có chuyện gì cả. [Dù bị] mắng chửi nhưng không mắng lại. Sau khi mắng chửi như vậy xong, vài ngày sau người ấy sẽ tìm ta xin lỗi. Vậy là hòa, là vấn đề đã giải quyết xong. Nếu người khác muốn đánh ta, hãy mau mau nằm xuống cho họ đánh. Nói cho quý vị biết, chính tôi đã từng như thế.

Hồi còn trẻ, có người mắng chửi tôi, tôi vẫn giữ lòng cung kính. Hồi ấy tôi còn chưa học Phật. Tôi đứng yên nơi ấy lắng nghe [những lời mắng chửi như] lời giáo huấn. Người ấy mắng chửi được nửa giờ thì xong, không thể nào mắng lại lần nữa.

Hồi đó, khi khảo sát trong đoàn thể thì thành tích của tôi đứng đầu về phẩm hạnh, đạo đức. Do đâu mà được như vậy? Là nhờ chính người mắng chửi tôi đã nâng tôi lên. Ví như người ấy không mắng chửi tôi, người lãnh đạo làm sao biết đến sự tu dưỡng của tôi như vậy, phẩm hạnh tốt đẹp như vậy để đưa lên hàng đầu? Cho nên, thành tích hàng đầu của tôi là nhờ sự giúp đỡ của người đã mắng chửi tôi. Tôi cảm tạ người ấy, biết ơn người ấy. Sự thật là sau khi mắng tôi ba ngày thì người ấy tìm đến tôi để sám hối, xin lỗi.

Nhất định không được mắng lại. Ngay lúc mắng chửi lại thì cả hai bên đều bị khai trừ, đều không được xét đến nữa. Cho nên, người khác muốn đánh ta, cứ nằm dài tại chỗ cho họ đánh. Đánh được mấy cái rồi thì không thể đánh được nữa. Cần phải có hai người đánh nhau mới thành trận đánh. Một người đánh, một người không đánh lại thì không thể đánh tiếp được, vì chung quanh còn có nhiều người nhìn vào.

Làm người phải ham học, phải lắng nghe những lời dạy của thánh hiền. [Trong kinh Hoa Nghiêm, Đồng tử Thiện Tài trải qua] 53 lần tham học là trải qua sự rèn luyện tâm tánh. Quý vị không trải qua những sự việc như thế thì làm sao-mà giữa được tập khí của mình? Làm sao có thể hàng phục được phiền não? Đó chính là hiểu rõ cách vận dụng đạo trung.

Nội dung đoạn này cực kỳ phong phú, phần giới thiệu của tôi cũng chỉ đến mức đó mà thôi. Trong đoạn này có nói đến tội bất hiếu và đại bất hiếu, nguyên nhân là gì? Có rất nhiều nguyên nhân, rất phức tạp, nơi đây nêu ra mấy điểm rất đáng cho chúng ta tham khảo. Trong sách nói rằng tội bất hiếu là do những thói quen bất lương tạo thành.

Thứ nhất là từ nhỏ do cha mẹ nuông chiều tập quen thành tánh nết ngỗ nghịch. Phải nhận là điều này rất có lý. Cha mẹ thương yêu, cần gì có nấy, mọi việc đều thỏa mãn ý muốn của con, về sau có một ngày không thể đáp ứng thỏa mãn liền khởi sinh phiền phức. Cho nên, con cái phải dạy dỗ vun bồi từ nhỏ, phải biết cách dạy dỗ nuôi dưỡng như thế nào. Trong đời sống, những việc không vừa ý thường chiếm đến tám

chín phần mười, phải dạy cho con cái biết cách nhận hiểu, chấp nhận, nhất định không được kiêu căng buông thả. Những yêu cầu hợp lý thì phải đáp ứng, không hợp lý thì nhất định phải hạn chế. Hiện nay các bậc làm cha mẹ hiểu rõ được ý nghĩa này cũng không nhiều.

Thứ hai là thói quen. Người xưa thường nói: “**Thiếu** thành nhược thiên tính, tập quán thành tự nhiên.” (có nghĩa là: Tập quen từ nhỏ giống như bẩm tính trời sinh, thói quen lâu ngày thành tự nhiên.) Từ thuở nhỏ phải nuôi dưỡng cho trẻ có những thói quen tốt. Tuổi còn nhỏ thì việc nuôi dưỡng thói quen rất dễ, khi đã tập nhiễm thói quen xấu rồi thì việc thay đổi rất khó khăn. Đây là chỗ sơ sót, xem nhẹ trong sự giáo dục của chúng ta đối với trẻ con, không có sự chú ý nuôi dưỡng những thói quen tốt từ thuở nhỏ.

Bậc tiểu học của Nho gia đã hiểu rõ ý nghĩa này. Trong Phật pháp thì lúc ban sơ xuất gia phải học giới 5 năm, đó cũng là bồi đắp, nuôi dưỡng những thói quen tốt. Thế nhưng, hiện nay những điều ấy không còn nữa. Cả Nho giáo, Phật giáo đều không thấy nữa. Những khuyết điểm, tập khí của chúng ta mỗi ngày đều tăng thêm, [cho nên] niệm Phật, tham thiền, học hỏi kinh điển giáo pháp đều không mấy tác dụng. Bước lên bục giảng thì giảng giải kinh điển, vừa bước xuống liền phạm lỗi như cũ. Do nguyên nhân gì? Do thói quen lâu ngày thành tự nhiên. Tập khí như vậy không dễ khắc phục.

Thứ ba là buông thả ham muốn. Ham muốn không có chỗ dừng, không thể “biết đủ thường an vui”. Điều thứ ba này cũng có thể gọi là không biết đủ.

Thứ tư là quên ơn nhớ oán. Hạng người này thì sao có thể tận hiếu? Sao có thể thực hành hiếu?

Tội bất hiếu có bốn nguyên nhân như vậy. Bốn nguyên nhân này cũng khiến cho chúng ta suốt đời sống trong tội ác nghiêm trọng. Kinh Địa Tạng dạy rằng: “Chúng sinh trong cõi Diêm-phù-đề, khởi tâm động

niệm tất cả đều tạo tội.” Nói cách khác, đời sống của chúng ta là sống trong tội báo.

Xã hội này hiện nay, đi đến đâu cũng thấy lòng người hoang mang lo sợ, tâm lý chung của mọi người đều có một dự cảm dường như ngày tận thế sắp đến.

Ngày tận thế phải vượt qua như thế nào? Các tôn giáo dạy người sám hối, dạy người phải tin vào thượng đế, phải sám hối sửa lỗi. Những lời dạy ấy không sai, chỉ có điều ý nghĩa quá mơ hồ, không sáng tỏ, cho nên hiệu quả thật không dễ đạt được.

Bảo người tin thượng đế, vậy thượng đế là gì? Phải tin theo cách nào? Trong phần trước tôi có giảng qua về lòng trời chính trực vô tư. [Thượng đế là trời,] do đó có thể biết rằng, chính trực vô tư chính là tin thượng đế. Nếu có may mắn riêng tư muốn thủ lợi cho riêng mình, đó là không tin thượng đế. Quý vị không sửa lỗi, không sám hối thì tai kiếp này quý vị không thể vượt qua.

Cho nên, [nếu mọi người] nhận thức được đạo trung, nhận thức được đạo hiếu, có thể học trung học hiếu, tận trung tận hiếu thì thế gian này làm gì có tai nạn? Tai nạn cũng có thể tiêu trừ. Người Trung quốc thường nói: “Gặp dữ hóa lành, gặp nạn thành phúc.” Người nào có thể được như vậy? Người con hiếu có thể được như vậy, người tôi trung có thể được như vậy. Trong lịch sử có rất nhiều chuyện dẫn chứng như vậy.

Vì sao con hiếu, tôi trung có thể được như vậy? Vì con hiếu, tôi trung đều là những người có tâm thuần thiện, tâm hoàn toàn thương yêu bảo bọc hết thảy chúng sinh, tâm hoàn toàn làm lợi ích hết thảy chúng sinh, nên gặp hoàn cảnh xấu ác họ có thể làm cho biến đổi. Cảnh tùy tâm chuyển là lẽ đó. Tâm làm thay đổi môi trường hoàn cảnh, không phải hoàn cảnh làm thay đổi tâm. Cho nên điều này có căn cứ lý luận.

Chúng ta hiểu rõ lý lẽ này rồi, liền biết rõ nên làm như thế nào, cũng biết được phải hóa giải kiếp nạn hiện tiền như thế nào. Một người hiểu rõ, một người nỗ lực làm, đối với người ấy không còn tai nạn nữa.

Mọi người đều hiểu rõ, mọi người đều chịu làm, thì kiếp nạn của cộng nghiệp này không còn nữa.

Lũ lụt khởi sinh do tâm tham lam. Tâm tham lam tăng trưởng là cơn lụt lớn. Tâm sân hận là lửa dữ, núi lửa bùng phát, vũ khí hạt nhân phát nổ đều thuộc về tai nạn lửa dữ, do tâm sân hận biến hiện ra. Ngu si là gió bão; ngã mạn, bất bình đẳng là động đất, tâm niệm như thế nào thì chiêu cảm nghiệp báo như thế ấy.

Cho nên, nếu chúng ta có thể thực sự y theo lời răn dạy của Phật, tu tập ba căn lành: không tham, không sân, không si; trong việc ứng xử, đối đãi với người, tiếp xúc với muôn vật thì như tôi đã giảng qua về các đức tính lễ độ, nhún nhường, nhẫn nhịn, khiêm tốn và khiêm nhường, như vậy thì một đời người này của chúng ta trôi qua mới có ý nghĩa, trôi qua mới có giá trị, đó gọi là học Phật. Như vậy mới là được sống cuộc sống của chư Phật, Bồ Tát. Cho nên nhất định phải quay đầu, quay ngược hẳn lại với hướng đi sai lầm thì chúng ta mới có thể tự cứu được mình, mới có thể hỗ trợ giúp đỡ người khác.

Hôm nay thời gian đã hết, chúng ta giảng đến đây thôi